

ÄTRAN NOVELLEN

Denna novell drar en lans för teorin om Svearikes vagga eller den så kallade Västgötaskolan. Men kanske ur en annan synvinkel och berättelsen därför ses som en teori. Det går att fastställa hur våra halländska åar betett sig i olika skeden. Halland var den första delen av skandinaviska halvön som blottade sin mark efter den senaste istiden. Ån Ätrons historia är intressant för vattenmassorna var stora och de sökte sig fram den lättaste vägen. När isen lämnat området bildade vattnet stundtals en flod som senare övergick till busig å. Människorna tog sig in i området och lämnade en del spår från tidig stenålder i form av stenformationer och gravar. Det rör sig alltså om spår och efterlämningar för 12 000 – 11 000 år sedan. Under de följande flertusenåriga tiderna blev det två kallperioder som gjorde det omöjligt för människan att stanna kvar. För ca 8000 år sedan blev det däremot en bestående varmare period som var gynnsam för träden och underliggande växter. Fröerna hade kommit med vindarna. Växterna var ett komplement till det kött från djuren som människorna fångade. Den enda växt som kan ha klarat sig under isens tryck var ormbunkarna tack vare sina sporer.

Men det som novellen sätter ögonen på, är den genvandring som ägt rum sedan människorna tog Halland i besiktning. De gener som människorna bar på är omöjliga att spåra så här långt efteråt. Vad som mera påverkar oss genom årtusenden är en kombination av gener, miljön man vistas i och därmed en utveckling av vårt beteende. Men om vi gör ett försök med att identifiera egenskaperna hos det jägar- och fiskarfolk som levde på vad det protein naturen bjöd plus olika ätbara växter. Beteenden och arvsanlag påverkar vårt beteende oavbrutet från ca 8000 år sedan till dagens datum. Var kommer du och jag ifrån? Ett möjligt spår från våra gemensamma gener är folkmusiken från England och Irland. Den har gått hem hos alla av dagens lyssnare. Exempel är många publåtar och sk popmusik från dessa länder. Vi har arvsanlag från olika folk men denna musik gör avtryck i de flesta av dagens själar.

DE FÖRSTA INBYGGARFAMILJERNA VAR KELTER

Det hade blivit lite trångt utmed Atlantkusten och i Gallien, alltså dagens Frankrike, sydvästra Tyskland och Belgien. Befolkningen hade ju ideliga kontakter över engelska kanalen eftersom många var av keltisk börd. Ryktet att det fanns ett annat land åt soluppgångens håll satt fast sedan generationer tillbaka. När man skymtade konturerna av det låglänta Danmark och Jylland visade att detta sökande kelterna var på väg åt rätt håll. På Jylland levde de

egensinnade friserna redan. Man hade förlorat striden om ett eget samhälle i Gallien och flyttat norrut. Landskapet utgjorde en strand mot den blåsigas Nordsjön. Sandrevlarna var bitvis trädbevuxna. Efter istiden i norra Europa frigjordes alltmer land och efter varje århundrade med landhöjningar drog sig jägar- och fiskar-folk allt längre åt nordost. Folken tog huvudfödan ur saltvatten och hade vant sig vid detta. Men det var ett krävande och kallt arbete som gjorde att familjerna ständigt flyttade vidare. Man upptäckte efter hand nya möjligheter. Kelterna sökte efter ett område att permanent bosätta sig på.

En grupp yngre män hade upptäckt ett helt nytt land öster om det fasta låglänta landet som fanns öster om nuvarande Öresund. Det var en gynnsam sommar för denna grupp av män som nu hittat ett spännande höglänt område utmed en liten å. Ån som mynnade i ett hav som vi nu kallar Kattegatt. Det var ett vidsträckt område åt norr plus att det var ett höglänt. Möjligen var det detta land som männen hört rykten om frågade man sig? Området var en gång bevuxet med lavar som renbete som drog till sig smådjur med rovdjur högst i hierarkin. Nu hade det förändrats till ett vilt bevuxet landskap med flera sorters lövträd och med en artrik undervegetation. Vi skriver nu ca 8000 år f. kr.

Man hade alltså lämnat det låglänta fastlandet i söder och kunde ta sig vidare mot norr med kanoter. En liten å avvattnade den Baltiska issjön som utgjorde dagens Östersjö. Men den huvudsakliga förbindelsen för issjön fanns via Mälaren, Hjälmaran och Vänern. Stora och breda Sveaälven blev ett naturligt hinder för invandring norrut än så länge. Den nyfikne läsaren har säkert hört talas om Sveafallen i trakten av Degerfors. Således var Götaland en ö med småländska höglandet som bas ihop med Västergötland med Billingen som topp. Bohuslän fick så småningom en invandring från Norge av friser som var vana sjöfarare.

Vår grupp män stannade först upp vid en typ av ås med hallar i sten som stack upp. Nu fick man nytta av skinn-kanoterna igen. Det var lättare att ta sig fram på vattenvägen. Det hav som nu kallas Kattegatt låg framför dem och hade en sydlig gräns i höjd med nuvarande Hallandsåsen. Havet hade en bukt där nu Öresund ligger. Åt nordöst mynnade två breda floder ut i det som nu kallas Laholmsbukten. Här var det fiskrikt liksom hela Kattegatts-bukten. Gruppen beslöt sig för att stanna och undersöka landskapet norr om Laholmsbukten. Att bygga en stabilare båt av ek gav utökade möjligheter.

Vintern blev kall och det var man inte riktigt beredd på. Det var till att söka andra kläder än sälskinn. Så upptäckte man landlevande djur och större sådana.

Ett djur som folk längre söderut pratade om var Deer. Ja, jakt på hjort var vanligt i Gallien. En annan möjlighet var harar och kaniner. Dessa djur drog i sin tur till sig rovdjur som räv och lo och så kungen över området nämligen Björnen. En gillrad grop gav pälsar och därmed blev klädseln varmare. Ett nytt spännande liv väntade för kommande generationer som såg sina möjligheter.

Gruppen män återvände till sina familjer som trängdes vid sin västkust och på fastlandet i Gallien. Ardennerna var snarlikt det land som man lämnat. Männen berättade om landet där solen går upp tidigare och hur rikt det var på olika lövträd. Att föda en familj hela året var möjligt. En del av männen hade redan familj så det var bara att ge sig av. Mat fanns på vägen och det tog mindre än en månad att återvända till det nya landet. I deras egenskaper låg att se möjligheter för var och en i gruppen. Först tänkte man på sig själv och de närmaste sedan tog man ansvar för de andra utanför familjen.

En samlad grupp av stora familjer ingick i sällskapet som i sitt arv bar på en utvecklad jaktinstinkt. Generna ingick i det keltiska jägarfolk som nu sakta hade befolkat den halländska kusten. De kom paddlande i ett dussintal kanoter till det som senare kommer att kallas mellersta Halland. Strukturen på landskapet var egentligen vad man idag kallar skärgård. Ryktet sade att det fanns rika jaktmarker österöver mot morgonsolen. Tillsammans med flera andra medföljande familjer sökte de en fast boplats med sina nyligen urholkade ekstockar och kanoter byggda av skinn. Urholkningen gjordes med stenyxor som de hittat i spruckna hallar söderöver. Dessa kelter hade lärt sig göra pilspetsar och yxor i området men hade också med sig kalksten och flinta från södra Danmark. Med pilbåge, kniv och yxa började man så småningom att bearbeta det rika och bördiga naturlandskapet, som idag utgör det inre Halland. De som kom senare följer nu kusten mot norrut och ser en havsvik där det formligen strömmade ut sötvatten. Vår grupp drevs allt längre in viken som skyddade mot ett blåsig hav. Området västerut bestod av en udde som låg från dagens Ljungby över Lastad upp mot Järnvirke och vidare norrut. Att urholka en ek och att skrapa rent ett skinn var en känd kunskap. Men man kunde även bygga en form av hus. Med åren kom ytterligare fölgebåtar med husdjur i form av får och getter.

Nybyggarna mötte alltså ett land med kala klippor vid havet som var skyddade mot den dominerade nordvästliga vinden. Denna havsvik gick upp mot ett vattenfall vars fall liknande kraftig ström som anslöt havets långa vik. Vi kallar idag platsen för Ätrafors. Med i mynningsbilden anslöt en liten å med brantare stränder. Därifrån gick att komma djupare in med kanoterna. Efter ett tag

vandrade man längs den nu stridande ån tills den var lättare att vada över. Platsen kallas idag Högvad. För oss moderna människor är tideräkningen ungefär för åttatusen år f. kr. De år som passerats kallas nu Lagan, Nissan och den djupa viken heter idag Ätran. Längre upp i kelternas utbredning fanns Viskan, Löftaån och Rolfsån. Landskapet som mötte dem var ett skogrikt område med träd nästan till kusten. Utanför fanns skärgårdsöar och rikligt med byten. Material att bygga en form av hus av fanns det gott om tack vare alla lövträd. Det var dags att bryta det ständiga sökandet och slå ner sina bopålar innan vintern kom över dem. Landet bjöd på ett stort före detta deltaland rikt på fisk och därmed andra djur och fåglar av olika slag. Detta deltaland kallas idag Nedre Ätradalen och mäts med dagens mått 3 x 3 mil. Ån Ätran har verkligen gett oss mycket att fundera kring. Deltalandet som hade sin övre havsnivå på ca 65 meter gick en gång ända upp till Skinnarlyngen söder om Ullared. Kort beskrivet har dagens åkermark varit havsbotten och det med skog fast mark.

BUSIGA ÄTRAN

Vi talar alltså om en havsvik som gått nästan upp till Ullared och där flöt Ätran och Högvadsån en gång ihop ca 500 meter norr om dagens Apelskola. Jo faktiskt och Ätran rann där järnvägen mot Ätran gick. Det var följaktligen mycket vatten från isen som skulle ta sig vidare. Huvudparten rann förbi Torp och Kogstorp, men en god del valde sträckan över Släryd ned mot Svartrå. Man kan kanske förstå att Släryds grustag uppstod för 13 000 år f.Kr. Det mesta vattnet bildade en dalgång där Högvadsån går idag. Ortsbefolkningen av idag kan kanske förstå att Haka mosse bildades med Vinån som mottagare. Valet för ån att rinna över Skällstorp gjordes med tveksamhet. En tarm rann över Välasjö vidare i småtarmar till Okome.

Men efter hand bröt Ätran igenom ett hinder vid dagens Skogsforsen och skapade dagens fåra ända ned till Yngered. Vattnet valde där en sträckning över Sjönevad väster om Abild men öster om Årstad. Via Hanarp rann vattnet ut i havet ungefär 2 km söder om dagens mynning av Suseån.

Ätrans nyckfullhet ändrades efter ett nytt genombrott och fåran valde att rinna över Askome utmed bergen som idag har en vindkraftpark. Slutligen valde den att bryta igenom vid Rävigeforsen och skapa möjligheten för oss nutidsmänniskor till ett kraftverk i Ätrafors. Nu återgår vi till jägarstenåldern.

Med hudar och lasten av stenverktyg väljer familjerna olika platser i närheten av åmynningarna i dagens Ätrafors vid ett vattenfall rakt ned i viken. Det finns en brytning mellan hav och land kompletterat med den fiskrika åmynningen där

främst laxen finns som basföda. Grus, småsten, sand och jord bildar en åbotten. Grusmassorna som stannar upp vid mötet med havet är näringsrika. I sin tur drar detta till sig ytterligare djur och fiskarter. Laxen lockar björnen till området och tärnor och måsar kalasar på fiskresterna som blir kvar. Det bördiga forna deltalandet är bevuxet med träd och olika gräsarter. Med den tilltagande gräsväxten ökade också hjorten med smådjur som utter, ekorre och hare. Detta flera kvadratmil stora område är en enhet som dagens naturvänner skulle beteckna som en raritet. Flest arter har onekligen det grunda och bräckta vattnet. Det är gott om mat för människor och vilda djur. Fisket ger mat och jakten ger varma pälsar som blir till hudar att bära under jakten. I ån hade slog man ner mindre pålar i rader med minimalt avstånd. Idag kallar man dessa för katsa eller katsor. I ett allt varmare klimat fanns ett skogslandskap bestående av ask, ek, lind, björk underväxter typ lingon som hjorthorden gillar. Här i trakten slog sig gruppen av kelter ner sina bopålar.

BYAR FÖDS

”Vi stannar och bygger. Här har vi allt vi behöver” blev gruppen eniga om.

På så sätt bildas olika byar som kelterna kallar för ”home”. Alltså är ändelsen ome ett troligt resultat av dessa första bosättningar i mellersta och norra Halland. Nu är man hemma och får ro i själen. De blir därmed det första folk som bosätter sig i denna omgång. Området var det som först blottade sig på den skandinaviska halvön efter den senaste istiden. Undantaget är samerna som kom in från öst för norra Skandinavien hade egentligen ingen is i denna omgång. Det stenåldersfolk som kommit tidigare hade fått överge Halland eftersom åtminstone två kalla perioder inföll åren 12000–8000 f.kr.

Efter hand växer byarna och det blir fler invånare utmed havsvikarna och de breda åmynningarna i Halland. Ytterligare kelter söker sig längre upp i dalgången och det deltaland som Ätran och i viss mån Viskan bildat. De första byarna får namn efter träslagen. Således skapas byarna som idag heter Askome, (ask) Okome (ek). Intill det högre berget nedströms Ätrons mynning får byn namnet Bjerrome efter det som i söder kallas Bjäre (berg). Uppifrån berget i Bjerrome, kunde våra förfäder se skärgårdsöarna Kärreberg, Hermanstorpberg och bergen vid Torstorp och Tröingeberg.

En grupp som paddlar vidare utmed den halländska kusten kommer att bosätta sig utmed Viskans bördiga åmynningar. Där har ån bildat ett mindre deltaland med en ö i mitten som vi kallar Derome. Man stannar och jagar hjort.

Namnet Derome är efter kelternas benämning på djuret Deer. (hjorthem) Köttet är säkerligen en delikatess för stenåldersfolket. Att man äter lingon till köttet ger namnet Lingome (lingonhem). Längre upp i Kungsbacka tillkom byn Lindome. (Lind)

Så var Halland ianspråktaget bland andra av det keltiska jägarfolket och blev en vägvisare för olika folk som senare vandrade in i Halland sydväst ifrån. Deras sökande gjorde att det bildades olika typer av stigar eller vägar längs Ätran. Det fanns nämligen ett rykte att det var mycket bördiga jordar i det vi idag kallar Västergötland. Ortnamnen man stannade upp vid längs Ätran kallar vi idag Vedum och Fåglum. E. et i home hade fallit bort med åren. Se boken om Svea rikets vagga. (Dag Stålsjö).

Ni har genom denna novell fått en icke vederlagd bild av den Äldre stenåldern som kallas Jägarstenåldern som varar från 11000–4000 år f kr. Sedan går livet succesivt över till Bondestensåldern. Nu förflyttar sig novellen 4000 år framåt i tiden.

Invandring från sydöst

I över tio tusen år hade kontakterna till södra Sverige enbart varit med Västeuropa. Befolkningen som stannade i Halland härstammade från kelterna och en blandning av folk som benämns som holländare eller friser. Men cirka 350–600 år efter Kristus började olika folkgrupper röra på sig mellan världsdelen. Störst påverkan för Europa var när olika folkslag kom via Turkiet och över Bosporen. Därefter spred man sig åt olika håll i Europa. Man delade ofta upp sig och vandrade åt olika håll. Som exempel delade rumäner upp sig med spanjorer och drog åt olika riktningar. Finska invandringen kom från söder, när folket delade upp sig Estland och Finland. Sedan har vi i Sverige haft ganska stor arbetskraftinvandring med krigsbarn från andra världskriget vilket också har påverkat våra gener.

Men det som påverkade Sverige mest var när germanerna kom till Tyskland och Sverige. Från Svarta havet hade man kommit via Donau över bergskedjan Karpaterna och vidare till Östersjön via floderna Oder och Wisla. Germanerna var många och påverkade landet i stor omfattning. När de kom in i Sverige söderifrån, blev det strider mellan kelter och germaner men också äktenskap som blandade gener och egenskaper från båda folkslagen. Kelterna var självständiga personer och hade vistats länge i landet med en social gen vilket fanns bland germanerna. Det som vållade konfrontationer var att germanerna

var ledare och kelterna mer tänkte på att sköta det man under årtusenden byggt upp.

Med germanerna kom också nya tider och ändrade synsätt. I Halland finns flera fynd av halskragar i guld, guldgubbar, och mynt som minner om den tiden. De hade kunskap om tillverkning av guld och var ett rikt folk. Vi vet idag hur man tillverkade halskragarna, rent tekniskt men vi har inte kunskapen hantverksmässigt. Den avhuggna guldringen från vadstället i Nydala 500 meter från Köinge finns idag på historiska museet. Guldgubbarna i Slöinge är ett fynd från den tiden. De tillverkades på plats och de har sin grund på Bornholm där man hittat över 2000 exemplar av ungefär samma guldföremål. De tyder på att invandrarna var ett rikt folk, med kunskap om hur man hanterar guld.

Genom de närmaste århundradena därefter växte de olika folkslagen ihop. Gener blandats och vardagsmiljön och under antiken identifierade man sig som svenskar. Resultatet blev att inom samma familj kunde ett barn ha blont hår och blå ögon, medan ett syskon var mörkhårig med bruna ögon. Deras längd kunde också hoppa en del, så den blonde blåögde blev kortare än sin mörkare broder. Så var läget genom medeltiden då Halland var en del av Öst Danmark. Ett tag gick gränsen mellan Danmark och Norge i Ätran. Danskar och normän var sjöfarare västerut och mer släkt med holländare. Kampen om Halland mynnade ut i hårda strider mellan danskar och svenskar i Halland vid olika tidpunkter. Slaget vid Axtorna ett stenkast från det tidigare nämnda Ätrafors slutade med att 6000 människor miste livet. Inga rester av kroppar har hittats men däremot är slaget dokumenterat i varje steg. Danskarna var vinnare av drabbningen, trots att numerären var 12 000 svenskar mot 8000 danskar. Slaget som ägde rum 1565 hade ingen politisk betydelse. Men för Ortsbefolkningen var det en katastrof. Bara foder till mängden hästar tömde lador överallt. Svält rådde i flera år. De åkrar som finns i dagens landskap kunde man nämligen inte plöja på den tiden, så det var svårt att snabbt återhämta sig.

Halland blev svenskt i mitten på 1600-talet. Landskapet var fattigt, och folket var inte helt lojalt med svensken. Snapphanarna blev fria krigare som egentligen var något mellan frihetskämpe och rövare. Generna från de olika folkslagen fanns kvar, även om striderna upphörde. Sakta men säkert blev vi försvenskade.

Men fattigdomen bland bondebefolkningen blev bara större eftersom invånarantalet ökade. Kyrkan var en betydande faktor till att hålla moralen uppe i en svår tid. Mot slutet av 1800-talet svalt folk ihjäl särskilt under

nödåren 1866–67. Landskapet bestod av kala ljunghedar, som blev följderna efter avverkning av eken till båtbyggande längre tillbaka i tiden.

Det uppstod ett sug att ta sig till Amerika och under fyrtio år lämnade i stort sett var tredje hallänning landet. Kvar blev de äldre plus den yngre generationen. Man sålde delar av sina gårdar, för att folk skulle ha råd att åka över Atlanten. Samtidigt hade reformen om laga skifte avslutats. Gårdarna flyttade ut från byarna, som man bott i sedan kelternas intåg i landskapet. Varje gård skulle ha både god jord och tillgång till den lilla skog som fanns. Det bildades långsmala skiften. Långsamt ökade odlingslandskapet i yta, genom att plogen gjorde sitt intåg. Åkrarna fick högre status och stengärdesgårdar växte i både längd och höjd. Man hade lärt sig att odla potatis sedan 100 år tillbaka. Status var att bli en självvägande bonde, som brukade jorden och dikades för att förbättra jordarna via mangelgravar. Gods köptes upp av kronan och delades ut till de som kunde betala. Generna från jägarfolket satt djupt och den mark som inte betades eller plöjdes blev skogsmark i stället för utmark.

Efterhand på 1800-talet vandrade älgen åter in, så det blev inte bara småvilt att dryga ut köttbehovet med. Det bildades jaktlag för att få mer enhetliga marker att släppa hund på. En bidragande orsak till indelningen var grannarnas förmåga att tolerera varandras brister. I byalagen diskuterades allt från gemensamma vägar, torv och grustäkter till hur jakten skulle bedrivas. Mestadels var det män som klarade av bestyren i god ordning. Kvinnor skulle inte lägga sig i sådant man inte förstod.

På senare delen av 1900-talet kom allt fler kvinnor in i jakten. De hade kunskap om hur köttet skulle styckas och lagas till. Så var de en tillgång när det gällde sämjan i jaktlagen. Man kanske tror att vissa egenskaper försvinner med århundraden som läggs till varandra. Jaktinstinkten finns i våra gener och arvsanlag. Vidare utvecklade man själva jakten som förstärktes, eftersom skjutvapnen moderniserades med kikarsikten. Förutsättningar för en god jakt ökade. Jakten övergick från att enbart skaffa kött till en fritidssysselsättning. Något som också låg kvar i djupet var jaktinstinkten. Rent allmänt rådde det en bra stämning i de olika lagen. Jakten hade övergått från en köttjakt till att vara en form av naturvård. Det skulle vara balans mellan djurarter och skogsvård och kunskapen om djur- och fågelarter.

I nutid och med den nya tekniken inom olika branscher anammar de yngre generationerna fullt ut. Man arbetar inte så mycket med händerna men gränser för antalet timmar framför en dator är inte reglerade. Jakten och bara

för att komma ut i naturen med balanserade livsvillkor. För den äldre generationen födda runt andra världskriget innebär ett arbete att ta ut sig fysiskt. En del skfyrtingar ser sig att ha mer gemensamt med stenåldern än med sina utbildade barn. När man sitter och grannar på sitt pass går det att förstå hur en fångstgrop fungerade eftersom dessa fanns här och var på markerna. Med i dagens jakt finns även kunskapen om fåglarnas livsvillkor. Ofta var ett varningsrop från en fågel en signal på att räven var i antågande. Under pauserna vid lägerelden försjunk jägarfolket i intressanta resonemang. Var har de olika djuren sina stigar? Tydligast var grävlingens sätt att patrullera sitt revir. Jaktperioder och tilldelning var en annan synpunkt som man ofta hade olika uppfattning om. Man var överens om faktumet att det fanns flera djur och individer av samma art, vilket de flesta runt elden höll med om.

LIAREDSFOLKET

Det fanns tre gårdar i Liared i Ullareds närhet. Ägorna var ungefär lika stora. Gårdarna hade legat i samma by men efter Laga skiftet på 1860-talet skiftades två av dem ut till andra lägen. En gård fick ligga kvar och överta innhusen och ladugården. I dag kallas denna gård Slätten eftersom det var helt slätt runtom. Den fick beteckningen Liared 1:1 i fastighetsregistret. En gård flyttades upp på en ås med fin utsikt över socknen. Egentligen hade placeringen fått det bästa läget ur flera synpunkter. I folkmun kallades gården för Åsen och hade fått beteckningen Liared 1:2. Mossen kallades den tredje gården för den låg ganska nära en större mosse. En fördel denna gård hade var att åkrarna aldrig torkade ut när regnet uteblev. Men som kompensation för de annars svagare jordarna fick fastigheten större areal. I handlingar hette den Liared 1:3.

Folket som nu bodde på gårdarna hade under generationer gått vidare i respektive släkter. Liareds befolkning efter laga skiftet var runt 20 personer som nästan alla utvandrade till Amerika innan sekelskiftet. Idag bor det sex personer på dessa tre gårdar, därför att ett äldre par hade på Åsen hade avlidit och att en kvinna dött på gården Slätten. Sex barn i två familjer har lämnat hemmet för studier och andra jobb.

På Slätten bor far och son. Fadern heter Leif och är i 70 årsåldern, men det märks sannerligen inte. Fortfarande röjer han i skogen och går till djuren morgon och kväll. Leif är en ansvarstagande person inom traktens hägn med jaktledarrollen och som vägföreningens ordförande. Samtidigt är han rejäl och enkel med vad han företar sig. Men han tyngs i vardagen efter hustrun Ebbas död i cancer. Det gör honom nedstämd. Men sonen Jan, eller som hans

kompisar säger Janne på Slätten har gott gry i sig. Han föddes 1980 och bor hemma ännu, därför att han skall ta över gården. Leif släpper inte taget om verksamheten, och därför arbetar Janne tillika på en revisionsbyrå i väntan på den stunden, då Leif inte orkar mer. Leifs och hans fru Ebba får fyra barn, varav tre valt att flytta från trakten. Ebba avlider när Jan som yngsta barnet var i skolåldern. Jan sköter det mesta av hushållsarbetet eftersom det inte ligger för Leif att laga mat. Leif säger "Jag ska bara plocka fram instruktionsboken", när han tvingas läsa ett recept. Båda männen är intresserade av jakt och jagar för att inte släppa det informella ledarskapet i Liared. Jan är en pragmatiker i sitt arbete med olika företag och lär dem att alltid hitta lösningar. "Problem är till för att lösas," sa han ofta och tillägger: "Se problemet som en möjlighet!"

Grannfrun Lena är en ledare och bestämmer var än hon kommer till tals. Hon bor på Mossen och är gift med Sture. Lena är en duktig och driftig kvinna på många områden. Hon har lätt för att fatta beslut på gården vilket egentligen är känt för hela trakten. Sedan många år är hon engagerad i Centerpartiet och har olika politiska uppdrag. Stures intressen är nästan enbart skogen och djuren. Det har han efter sin far som kom hit under 1:a världskriget. Han blir tvångsrekryterad av finska staten som skulle ställa upp med Jägarförband på tyskarnas sida. Janne var hans svenska namn och han hoppade av tåget som var på väg till Tyskland genom Sverige. Han gillade att jobba i skogen och blev på ganska kort tid försvenskad. Samma gener har gått över till Sture. Han vill inte fysiskt lämna gården och är en fridens man med glimten i ögat. Få har sett honom arg, och han brukar hitta det roliga och skämtar om detta rätt ofta. Lena brukar svara folk, som påpekar Stures underfundighet, att tur är väl det, för han har minsann en mörk sida som han döljer väl. Lena och Sture har en dotter som heter Diana, född 1981. Lena var i fyrtio års åldern när hon sent omsider blev gravid. Diana var ett under för Lena och Sture som hade försökt få barn i över 20 år. Dottern fick namnet Diana efter jaktguden, eftersom Liareds jaktlag haft en jaktfest nio månader innan nedkomsten.

Diana är snart en färdig läkare och gör sin AT-läkarpraktik i Ullared. Alla vet vem Diana är för hon är vacker och smart. Traktens män tittar efter henne med drömmande ögon. Genom sitt yttre bidrar hon till att männen får gubbsjuka runt om i stugorna. Någon gång har hon frågat patienterna om de sökt henne på grund av sina åkommor eller för att prata jakt. Diana brukar också skämta med sin mor om männens impotens med orden; "Hade jag kunnat ta patent på någon medicin mot detta hade vi säkrat vår framtid". Men det ligger något dolt i det skämtet. Diana har förstått att Sture och Lena haft svårt att få barn. Ibland tänkte hon på detta i samband med sin utbildning och att hon kunde vara

resultatet av en spermadonation. Men i andra vågskålen finns att hon titt som tätt tänker likt Sture, när han döljer allvaret i ett skämt.

På Åsen löser Sigge ut sina syskon ur gården sedan föräldrarna avlidit. Sist avled Rustan som ofta påtalat att de bar holländska gener. "Vi är fria i tanken och det ska vi vara rädda om. Har andra har bekymmer om något i närheten skall man inte bry sig. Har de ett problem är det deras ensak. Inte mitt." Ett exempel på själviskhet uppstår när föräldrarna testamenterat gården till Sigge, vilket leder till att syskonen får nöja sig med vad arvsrätten ger. Nu har de sagt upp bekantskapen med brodern. Sigge arbetar som polis i Ullared och har tagit titeln månskensbonde upptill polisjobbet. Det är jakten och naturen, som är hans huvudintresse. Han är född 1978 och har inte bestämt sig för någon dam att leva ihop med. Men ungarl vill han inte bli och tänker på grannen Diana. Janne på Slätten som är på väg att bli just ungarl tänker också på Diana. De båda tänker i samma termer. Detta av flera skäl. Det första är att en sammanslagning av deras gårdar skulle passa som handen i handsken. Dessutom är hon vacker och utbildad läkare. Men Janne har upptäckt att han dessutom är kär i Diana så han har större intresse än Sture av ett närmande, tycker han. Sigge och Janne pratar ofta med varandra helt oförbehållsamt. De har båda intresse i traktens folk och egenskaper, både beträffande ekonomin på gården och alkoholmängden de tar. Gemensamt för de båda ungarlarna är att de respekterar varandra. De pratar alltså fritt om både egenskaper och personligheter.

Ett något udda beteende var att Sture och Sigges far Rustan ibland pratade med varandra i smyg och i korta ordalag. Sture ville alltid prata en stund och ironisera över folks beteende. Ofta ville Sture ta upp jaktarrendatorernas egenskaper och handlingskraft. Det rörde sig om sex män som jagade på jaktlagets marker. För detta betalade man 12 000 kronor svart. Det var svårt för skattmasen att bevisa denna sidoinkomst tyckte båda. Men Sture och Rustan var inte överens om vem av dem, som man kunde lita på mest.

Sedan Rustan dött var det givet att Janne skulle överta deklarerandet på Åsen. Han hade flera tips om avdrag som han kunde utnyttja vilket var bra, eftersom Janne hade hyfsad polislön i botten. Skogskontot var ett sådant exempel att jämna ut inkomsten över åren, så inte allt kom det året Sigge huggit en post. Det som Janne och Sigge tyckte var en gåta, var att Rustan hade fått mycket pengar av Sture på ett särskilt bankkonto. Summan 100 000 blev insatt vid samma tillfälle. Janne var intresserad av vad som stod på kvittot från banken. På den stod bara: efter överenskommelse. Sigge var lite brydd över Jannes

uppmärksamhet och frågade om inte det omfattade banksekretessen. Svaret blev att skattemyndigheten skulle bli intresserad av dessa pengar eftersom de inte tagits upp i någon deklaration. Samtalet blev följande:

”Vet du något om dessa pengar?” frågar Janne.

”Inte ett dugg, svara Sigge. ”men far sa att det gällde ett uppdrag. Det är nog minst 25 år sedan inbetalningen gjordes. Vilket datum stod det på kvittot?” undrar Sigge
”

”Det uppmärksammade jag inte men kolla på kontot.” ber Janne.

”Det måste ju vara typ 25 år sedan så det är nog preskriberat.” svarar Sigge.

”Ja, du har nog rätt”, svarar Janne. Jag är ju inte någon skattmas så vi lägger ned det”.

Detta är ingredienserna till ett drama på den halländska landsbygden. Generna och miljöfaktorerna, som har flera tusen år på nacken, spelar många roller. Jakt, fiske och bevakning av gränser är med i våra hjärnor trots att vi övergått till ett samhälle styrt med datorernas hjälp. Men alla kallar vi oss svenskar och en del ogillar invandrare. Dubbelmoral? Nej, inte medvetet, för vi lever i en stressad nutid och minnena om vad som hände för 10 000 år sedan finns bara på museer, lokala lämningar, och hembygdsgårdar.

För den som vill se upplösningen som blir ett drama under namnet:
JAKTDRAMAT I ULLARED

VÄLKOMNA TILL OKOME BYGDEGÅRD I OKTOBER OCH NOVEMBER!

Ingemar Johansson